

FORRÁSOK

A Borszékért Alapítvány és a Borszéki Polgármesteri Hivatal közérdekű lapja

ÚJÉVI KÖSZÖNTŐ KEDVES OLVASÓ!

fotó: Bot Andrei

BORSZÉK MADÁRTÁVLATBÓL

Újabb év vette kezdetét szerkesztőségünkben is. Minden év végén számot vetünk, összegzünk, majd újult erővel, lendülettel fogunk neki a következő év munkájának. 2025-öt is ugyanilyen újult lelkesedéssel kezdjük. A településünket érintő kérdések mellett olyan rovatokat is igyekszünk indítani, amelyek az általános műveltség bővítésére, lelkünk épülésére vagy akár szórakoztatásra szolgálnak. Köszönöm, hogy eddig is lapozta kiadványunkat, remélem, idén is örömmel forgatja majd újságunk lapjait.

Évkezdő jókívánságként álljon itt egy vers Márai Sándor tollából:

Márai Sándor: Mosoly játsszon az arcodon

Állogáltam a tenger partján,
A víz színén a hold pihent.
Mélységes nyugalom áradt
Odafent és idelent.

A pillanat elvarázsolt.
Szívemet béke járta át.
Ott kint a végtelen, nagy tenger,
Lelkemben bent a nagyvilág.

Hogyan lehetnénk boldogabbak?
Álmodjunk együtt szebb jövőt!
Tenger nyugalma ránk ragadjon,
S hagyjuk elmenni a múlt időt!

Éljünk a mának! Ma is, és holnap.
Élvezzünk órát, s perceket!
Mosoly játsszon arcunkon mindig,
És szeressünk, hogy szeressenek!

MÓGA RENÁTA

**SZALONNAFESZT
BORSZÉK**

2025. FEBRUÁR 22-23.

**MORFONDÍR
VOLT EGYSZER
EGY
FORRADALOM?!**

2. OLDAL

fotó: Iulian Radu

**SZÁNHÚZÓ
KUTYÁK
VERSENYE
BORSZÉKEN**

4. OLDAL

**BÚCSÚ
BARA MÁRTONTÓL**

5. OLDAL

MORFONDÍR VOLT EGYSZER EGY FORRADALOM?!

ÜNNEPI ISTENTISZTELET A TEMESVÁRI BELVÁROSI REFORMÁTUS TEMPLOMBAN

Immár 35 éve megszoktuk, hogy minden december közepe táján emlékezünk, emlékeztetnek az 1989. decemberi eseményekre, a forradalomra. Mára már sok olvasata és értelmezése van az akkor történeteknek: az eltelt három és fél évtized során decemberi eseményekké szelődött, de sokan emlegetnek államcsínyt, az óvatosabbak változásról, fordulatról beszélnek, beszéltek. Forradalom hőse címetek adományoztak és vontak vissza, utólag megszorozott a hősök száma, és elgon-
dolkodtatón csökkent az életkoruk...

Egyeseknek már kisiskolás korukban is sikerült hordozni a forradalmi lobogót, kivívni a demokráciát (ami még most is vajúdik, amint azt naponta tapasztaljuk). Szóval sokan mondanak sokfélét. A 2024. decemberi megemlékezések, talán a kerek

évfordulónak köszönhetően hangsúlyosabbak voltak, különösen Temesváron, ahonnan indultak az események, és terjedtek szét az egész országban. A bánati nagyvárosban, Tőkés László tiszteletes körül kirobant tiltakozásokból „robbant a puliszka” és egy ország népe égett forradalmi lázban, szédült el a szabadság levegőjétől. Meghalt a diktátor, éljen a szabadság bódulata tartott, amíg tartott, könyvtárnyi irodalma van a forradalomnak, szinte minden nyelvű és ízű.

De térjünk vissza Temesvárra! A város emlékezik és emlékeztet. Lépten-nyomon táblák, köztéri szobrok, emlékhelyek hívják fel a figyelmet, hogy itt, akkor valami egészen nagy dolog történt: az emberek igazságért, szabadságért kiálltak és hoztak áldozatot. Temesvár utcáin, terein

bolyongva Márai verssorai jutnak eszembe: „Egy nép kiáltott. Aztán csend lett./ De most sokan kérdik: mi történt?/Ki tett itt csontból, húsból törvényt? /És kérdik, egyre többen kérdik,/Hebegve, mert végképp nem értik , Ők, akik örökségbe kapták-: /Ilyen nagy dolog a szabadság?”

A Temesvári Integratio Alapítvány, az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács, a Belvárosi Református Egyház háromnapos rendezvénysorozaton emlékezett a Temesváron történetekre, a forradalomra. December 15-én ünnepi istentiszteletet tartottak a belvárosi református templomban, mely zsúfolásig megtelt temesváriakkal és vendégekkel, akik a világ minden tájáról érkeztek: Hollandiából, az Amerikai Egyesült Államokból, Magyarországról, Angliából, stb. Igét hirdetett Tőkés László püspök, aki a történelem sorsfordító eseményeiről beszélt a bibliai időkől napjainkig, azokról az időről, amikor kiállni kellett, mikor „ideje volt a szólásnak”. Emlékeztet istentisztelet volt, szerencsémnek tartom, hogy ott lehettem, hallgathattam.

Úgy gondolom, mindenkinek, (kisiskolástól kezdődően) megvannak a maga „forradalmi” emlékei, akkor is, ha csak a televízióban követte az eseményeket. Ne menjen feledésbe, hogyan borult a hagyományos karácsonyi készülődés rendje, égett oda a kalács, főtt el a káposzta, milyen íze-szaga volt a szabadságnak, milyen rendhagyó, egyedi karácsony volt! Amikor az Angyal szabadságot hozott a jóakarátú embereknek.

Meséljünk, emlékezzünk!

KOLBERT TÜNDE

fotó forrása: facebook.com/emnt.org

SZŰZ MÁRIA ISTENANYASÁGA JANUÁR 1.

Ünnep van. Sőt nem is egy. Kettő. Ünnepe a világ és ünnepe a menny. Új polgári év kezdetét ünnepli a társadalom és egy Istenanyát köszönt az ég. Nagyon soknak csak az első ünnep. Talán már nem is ünnep csak szokás vagy hagyomány. Évek óta ez így volt és most csak folytatják. Mert ez a természet törvénye: valamit egyszer lezárni, hogy aztán újra lehessen kezdeni.

De isteni törvény is, mert aki csak virág marad, az egyszer megsemmisül, de ha *elhal* gyümölcse lesz.

Aztán az ünneplés mámorából fölébred a társadalom, és rájön, hogy az *újabbak* várnak rá. Az újabb munkák, az újabb nehezégek, örömek, bánatok, lehetőségek, ünnepek és hétköznapiak. Mindez egyedül nem megy. Nem is mehet. Mert nem ön-

magunkért és önmagunknak vagyunk, hanem a társért és a társnak. Az *újabbak* megvalósításához szükségünk van újra egymásra. Hadd mondjam ki bátran, mindez még nem elég. Még szükségünk van egy mennyi társra. Az Egyház már az év első napján társat kínál: Máriát, mint Istenanyát, hogy Őáltala legyünk *gyümölcse*.

(folytatás a 3. oldalon)

DIÓHÉJBAN A CULTURARIUM EGYESÜLET TEVÉKENYSÉGEIRŐL

fotó: Mőga Attila

KÖNYVKUCKÓKAT ÁLLÍTOTTUNK

Egyesületünk öt tagja nem tétlenkedett a 2024-es évben sem.

Februárban szerveztük meg a második Szalonnafesztet, majd meghívásunknak eleget téve március elején Dr. Nagy József

történész megtartotta „Borszék a második világháború idején 1940-1944” című előadását, illetve bemutatta „Békeévek Mars árnyékában. A Székely Határvédelmi Erők története 1940-1944” című könyvét.

A nyarat a Gyermeknappal indítottuk és a Bibliotheka könyvkuckók kihelyezésével zártuk.

Ősszel a Krisztus asztala egyházi vers- és énekmondó rendezvénynek örülhetünk, majd a felnőtt néptáncscsoport tagjai vehették át tánccipőiket Hargita Megye Tanácsa támogatásának köszönhetően. Első alkalommal pályáztunk Csoóri alapra is, ez a támogatás Rigmányi Lajos néptáncoktató tiszteletdíját fogja fedezni az elkövetkező hónapokban.

Egyesületünk támogatta a rajzkörös gyerekek táborát, munkáik kiállítását is.

Ezúton köszönetet mondunk mindazoknak, akik az elmúlt év során megszervezett programjainkat nagylelkűen támogatták, legyen szó anyagi támogatásról, termékről, szolgáltatásról, kétkezi munkáról, könyvadománnyról, hiszen a legapróbbnak tűnő támogatói gesztus is képes hatalmas terhet levenni az ember válláról.

A magam részéről a Források hasábjain külön megköszönöm kollégáim odaadó munkáját, a folyamatos ötleteléseket, az építő kritikákat. Jó egy ilyen csapatban tevékenykedni, jöhetnek a jövőbeni tervek!

FAZAKAS EMESE

(folytatás a 2. oldalról)

Egyébként talán csak *virágok* maradunk.

Sokan azonban megmosolyogják, és bután kérdezik: „mit kezdünk mi az élet bonyolult labirintusvilágában Máriával?” Ők, akik erőseknek képzelik magukat, pedig a társadalom *elanyátlanodottai*, akik elfelejtik, hogy minden új élet csak egy anyával kezdődhet. Az, hogy társadalmunk milyen emberekből áll, az édesanyáktól függ. Azokon az édesanyákon, akik nemcsak társadalmat akarnak növelni, hanem valójában ÉLETET akarnak világra hozni. Mert ahol nincsen édesanya, ott nem lehet Élet, és ahol nincsen Élet, ott hogy akarunk szeretni, vagy szeretve lenni? Sokszor úgy tűnik, hogy elveszett az örök értékek iránti érzékünk. Talán ezért kifogásolunk Mária hitet, Mária dogmákat, mert nem értettük meg az anyaságot.

Pedig megváltottságunk is ezzel az isteni tervvel kezdődik. Isten közénk lép az anyaságon keresztül, és példaként állítja

előnk Máriát, azt az anyát, aki tudta, hogy mit jelent az Élet.

Most újra itt vár ránk a polgári év küszöbén. Várja, hogy vele induljunk el az *újabbak* megélésére, várja, hogy újabb reményeink, céljaink kísérője lehessen, és várja, hogy gyermekeiként az Ő kezét fogva vezethessen mindannyiunkat életünk egy újabb évén keresztül.

Lukács leírásában látjuk, hogy a pásztorok, miután meghallották az angyalok hírért, sietve elmentek Betlehembe, ahol megtalálták Máriát, Józsefet és a jászolban fekvő Gyermekeket. Az egyszerű pásztorok az első, akik megpillantják Isten emberré lett Fiát, és tanúságot tesznek mindarról, amit az angyalok mondtak nekik.

Mária Istenanya ünnepe egy lehetőség számunkra, hogy mélyebben megértsük Mária szerepét az üdvösségtörténetben. Az ő mély hite és alázatos engedelmsége nélkülözhetetlen volt Isten megtestesülé-

sének csodájához. Mária elfogadta Isten meghívását, még akkor is, amikor az félelmetes és bizonytalan volt számára. Ő példaként szolgál számunkra a hitben való kitartásban és az Isten akaratának való engedelmségben.

Az új év kezdetén gondoljunk arra, hogy milyen lehetőségek és kihívások várnak ránk. Ahogyan Mária bízott Isten tervében, úgy nekünk is bízunk kell abban, hogy Isten vezet minket minden lépésünkben. Kérjük Mária közbenjárását és védelmét az előttünk álló évre, hogy ő vezessen minket közelebb Fiához, Jézushoz.

Mennyei Atyánk, köszönjük Neked Szűz Mária hitét és engedelmségét, mely által a megváltásunk valóra vált. Kérjük, hogy Mária példája vezessen minket az új év minden napján, hogy mi is alázatosan és hittel kövessük akaratodat.

ELEKES SZABOLCS

SZÁNHÚZÓ KUTYÁK VERSENYE

BORSZÉKEN

fotó: Iulian Radu

VERSENYZŐ

A 2025. január 10–12. között Borszéken megrendezett kutyszánhúzó verseny egy valódi téli hangulatot idéző esemény volt. Az időjárás változékonysága – esőtől a fagyos, szeles hidegig – kihívást jelentett úgy a résztvevők, mint a szervezők számára.

A verseny helyszíne a Hétvezér fennsíkja volt, ahol a havas szakaszokon a szánhúzó kutyák és a szánkók elképesztő sebességet értek el. A technikás, több mint 3 km hosszú pálya erdei emelkedőket, nyílt terepi gyorsasági szakaszokat és domborzati kihívásokat tartalmazott.

A versenyt Molnár Sándor szervezte, aki a kutyák és a hajtók biztonságára is

nagy figyelmet fordított. Bár a résztvevők száma elmaradt a korábbi évektől, sportolók érkeztek többek között Kolozsvárról, Beszterce-Naszódból, Gyulafehérvárról, Marosvásárhelyről, Zalatnáról, Maroshévízről, Madэфalváról és Balánbányáról.

A hideg ellenére a nézők, köztük fotósok, régi barátok és érdeklődők, nagy lelkesedéssel követték az eseményt, és látványos téli képeket készítettek, amelyek a Facebookon is megtekinthetők Alina Ferent, Hámos Győző és Iulian Radu oldalán. Az esemény szervezésében a Borszék Város Önkormányzata, a Borszéki Turisztikai Központ, a borszéki Off-Road Club Borsec, valamint a Romaqua Group

is közreműködött.

Emlékeztek még Hogenre? Íme, így mesél a versenyről:

„Sziasztok! Én vagyok az, Hogen, egy majdnem 6 hónapos szibériai husky, gyönyörű, égkék szemekkel! Nagytot nőttem, és nagyon szerencsés vagyok. Tudjátok miért? Elmondom: újra találkozhattam az őszi fogathúzó versenyen megismert barátaimmal. Olyan öröm volt viszontlátni őket! Ugrándoztunk, hemperegtünk a hóban, futottunk, és a teliholdhoz is próbáltunk vonyítani, ahogy a nagy kutyák csinálják.

Igen, jól gondoljátok, most egy újabb versenyt rendeztek nekünk. Ezúttal hóban futottunk – fehér, hideg és csúszós hóban. A szánban lévő társam figyelmeztetett, hogy óvatosan szaladjak, nehogy megfázzak a hideg levegőtől. De mikor elindult a verseny, már senki sem tartott vissza! Nekilendültem, orrom a szélben, farkam büszkén egyenesen – igazi szenvedéllyel. Fogadást kötöttem egy malamut kutyával, hogy gyorsabb leszek nála. És nyertem! De ő nem haragudott, sőt, ugyanolyan boldog volt, mint én.

Csodálatos élmény volt a hóban futni. Gazdim csontokkal jutalmazott, és rengeteg ember simogatott meg. Sokan fotókat is készítettek velem és a barátaimmal, akik szintén eljöttek a versenyre. Boldog vagyok, és elárulok egy titkot: szeretnék egyszer a szán első kutyája lenni! De azt hiszem, ehhez még egy kicsit nőnöm kell.

Barátságosan üdvözöllek titeket, és várlak a következő versenyen, hogy lássátok, mekkorát nőttem! Ja, és nem haragszom, ha hoztok egy kis kekszet is.”

BORDANCIUC DĂNUT

KELL A GYERMEKNEK A KORLÁT!

A határok nem bezárják a gyermekeket, hanem biztonságossá teszik számukra a világot.

Gyermekként, kamaszként, olykor még felnőttként is vágyakozunk nagyobb szabadságra, a korlátok eltűnésére. Az évek múlásával azonban egyre inkább értjük és tudjuk, hogy a keretek nagyon fontosak, a biztonság megteremtését, a társadalomba való beilleszkedést segítik, szükség van rájuk. Amikor szülőként a határok felállítása és megtartása a feladatunk, újabb nehézségekkel szemben találjuk magunkat.

Az utóbbi évtizedekben óriási változás történt a határok kérdésében a gyermeknevelésben. Ma azt gondoljuk, hogy a ko-

rábban elfogadottnál jóval nagyobb szabadságra van szükségük a gyerekeknek az egészséges fejlődéshez, tágas tér kell nekik önálló akaruk kipróbálására, fontos, hogy tapasztalhassanak, dönthessenek, hogy magabiztosabbá, kiegyensúlyozottabbá válhassanak. A túlzásoktól azonban óvakodni kell, a keretek hiánya bizonytalansághoz, határkereső viselkedéshez vezet. A gyermek, aki nem tudja, mit szabad és mit nem, elkezd kipróbálni, hogy meddig mehet el. Ha sehol nem ütközik ellenállásba, egyre jobban szorong, egyre szélsőséesebb viselkedést mutat. Mindenkinek jobb, ha biztonságos terepet teremtünk a gyerekek számára.

Minden család máshol jelöli ki a számára fontos kereteket. Megítélni, hogy másoknál helyen vannak-e a határok, igen nehéz, a fontos, hogy létezzenek, érthetőek és követhetőek legyenek. Jó, ha megbeszéljük a gyerekekkel az elvárásainkat, hogy értsék, mi miért van. Kényes kérdés a határok rugalmassága, mikor engedhetünk, mikor nem. Rendkívül fontos a következetesség, az, hogy a kijelölt keretek megbízhatóan és a családon belül egységesen jelen legyenek.

A jól meghúzott és következetesen tartott határok nem bezárják vagy korlátozzák a gyermekeket, hanem biztonságossá teszik számukra a világot, hogy bátran kipróbálhassák magukat.

KOVÁCS J.

BÚCSÚ BARA MÁRTONTÓL

Mióta főbe kólintott a halálozód híre, azóta búcsúzó, búcsúztatlak. Az Olvasó megértését kérem, ha túl személyesre sikerül ez a pár sor, de milyen legyen?! Hiszen óvodás korunktól ismertük egymást, szomszédok voltunk, együtt koptattuk a borszéki iskola padjait, és egész életünkben lépten-nyomon összehozott a sors, valamilyen önként vállalt feladat. Személyedben egy igazi borszékit vesztettünk, aki mindig úgy építette a saját sorsát, életét, hogy közben másokra, a közösségre is figyelt. Fiatalon művelődési dolgozóként szerveztél, zenéltél, szolgáltad a nagyerőműt. Később volt bátorságod és hozzáértésed felépíteni a vállalkozásodat, de soha nem feledd, hogy nem csak kenyérrel él az ember. Énekeltél kórusban, kántort helyettesítettél, mikor arra volt szükség, találkozókat szerveztél, lelkesítettél. Mindig kedvesen, mosolyogva

BARA MÁRTON HARMONIKÁN JÁTSZIK

adta elő, mit lehetne, kellene tenni. Hívó szavadra nem lehetett nem-et mondani.

Még a nyugdíjasok dalkörét is összehoztad és színpadra állítottad. Hittel fújtuk, hogy nem csak a húszéveseké a világ! A borszéki turizmus legsötétebb éveiben a Te kezdeményezésedre alakult meg a Borszéki Vendégház Szövetsége, turisztikai vásárokon is jelezve a világnak, hogy vagyunk, és leszünk. Mindig érdeklődő, a közösség dolgaira figyelő ember voltál, aki tudta, hogy együtt többek, erősebbek vagyunk.

Aztán körülvettek, és legyűrtek a betegségek. Váratlan halállal egy kortárs és kortanú távozott. Szegényebbek lettünk... Vigasztal, hogy örvendhettél unokáidnak, akiket nagyon vártál, szeretted és büszkén kísérgetted óvodába, iskolába, templomba. Megérted szeretett Borszék(ed) feltámadását is. Teljes életet éltél. Nyugalmad legyen csendes a Kerekcsékben, a mennyei kórusban vigadjon a lelked!

Nekünk marad az emlékezés...

KOLBERT TÜNDE

MIT JELENT A NEVEM?

A névadás a magyaroknál hosszú történelmi, kulturális hagyományokra tekint vissza. A magyar nevek általában két részből állnak: család-, és keresztnév ebben a sorrendben. Ez a gyakorlat eltér a legtöbb európaiországtól, ahol az utónév megelőzi a családnévét.

A honfoglalás korában és évszázadokig az egyszerűség volt jellemző, a 16-17. századra alakult ki a ma is használatos család + keresztnév szerkezet. Családnévünk eredetük szerint több csoportot alkotnak: vannak apanévi eredetű nevek pl. Péter, Mihály, Miklós; foglalkozásnevek pl. Szabó, Molnár, Kertész, Kovács; tulajdonságra utaló nevek pl. Kis, Nagy, Apró vagy származási helyre utaló nevek pl. Szegedi, Budai; a név utalhat nemzetiségre is pl. Német, Horvát.

Az utónevek választása Magyarországon szabályozott folyamat. A szabály szerint csak olyan nevet lehet újszülöttnak adni, amely név szerepel a Magyar Tudományos Akadémia által szabályozott utónévjegyzékben, vagy külön engedélyt kaptak a név használatára. Ez a gyakorlat Romániában nem alakult ki, nálunk bármilyen nevet adhatunk a gyermeknek (hallottam már egészen különös keresztnévet is, „Calorifer” nevet viselt egy kisfiú).

A keresztnéveket is csoportosíthatjuk, eredetük szerint lehetnek: magyar eredetű nevek (Árpád, Csilla), keresztény nevek (János, Mária), más nyelvekből átvett nevek (Henrietta, Erik) vagy újkeletű nevek: Mira, Nolem, Noel stb.

Nomen est omen latin kifejezés magyarrá fordításként is elterjedt, „a név kötelez” forma is ismeretes, ez a „nemesség kötelez” mondás nyelvi variációja, formai hasonlósága miatt is alkalmazzák – tévesen!

Szó szerinti fordításban a latin közmondás: a név előjel, jósjel, nevében a sorsa, a név elárulja viselőjét, a név maga az ember. Ezért okoz gondot a névadás a szülőknél, talán a név viselője elárulja tulajdonságait, a neki megírt sorsot. A Bibliában különböző összefüggésekben találjuk, Isten hatalmának a kifejezője minden teremtetett lény és dolog felett. Tudjuk, a bibliai eredetű neveknek mindig jelentésük van.

Visszatérve a családnévekre (vezetéknévekre), ezeknek igen széles skáláját a foglalkozásra, tisztségre utaló nevek adják; legismertebbek a Pap, Hegedűs, Varró, Bíró, Orsós, Kocsis, Dudás, Mészáros, Kerekes – nagyon valószínű, hogy valamelyik távoli ősmestersége volt a név, azt örökölték

az utódok, viszik tovább.

Vannak viszont olyan családnévek is, amelyeknek a jelentése feledésbe merült. Kiveszett a foglalkozás, megbízatás, megmaradt sokak számára jelentés nélkül a név: ilyenek a Soltész, Csapó, Tőzsér, Gerencsér (Gelencsér, Gölöncsér). Bizonyára az ilyen nevet viselő emberek ismerik a jelentését, de az érdekesség kedvéért bemutatnánk párat közülük.

Soltész – jelentése telepítési biztos, erdős területek, hegyvidékek betelepítését vezető vállalkozó (kezdve a kunok letelepítését végző személlyel). A középkorban a falu bírójaként ellenértékként kapta örökölhető jogon a nevet. A nemes, földesúr után állt a rangsorban a soltész, ő irányította a bányatartást, a malomépítést, serfőzést, vadászokat és más fontos eseményeket. Longbárd eredetű szóból lengyel közvetítéssel került a magyar nyelvhasználatba.

Tőzsér – foglalkozása marhakereskedő, eredete vitatott, talán a német „tauschen” szóból származik, ami „cserél” jelentéssel bír. Van egy „täuschen” alakú német szó is, ami azt jelenti „becsap”.

A következőkben más, ritka családnévekre is visszatérünk, szerintem érdekelnek egy kis figyelmet.

BALLAI ERZSÉBET

KISNÉ PORTIK IRÉN – KIS KOPPÁNY:

FŰRÉSZELT ANYANYELV, F/F INTERNATIONAL, GYERGYÓSZENTMIKLÓS, 2023

A szerzőpáros a népi építészet díszítő elemeit gyűjtötte kötetbe és a 2024-es csik-szeredai Könyvvásáron mutatták be. Hatalmas ismeretanyagot tartalmaz. A néprajzos **Portik** Irén Erdély mintegy 1080 településen megfordult és begyűjtötte a mintáformákat és azokat rajz vagy/és fotó formájában közölte is a közel 450 oldalas kötetben. Összefoglaló monográfia, amely ismerteti a legfontosabb deszkaminták jelképeit. A legismertebb a Nap (felkelő-, delelő-, lenyugvó és alvó nap), a lélekmadár, a napmadár mindenütt megtalálható Fogarásföldtől Máramarosig, Hunyad megyétől Barcaságig, a Gyimesektől Kalotaszegig. Mintegy 15 000 deszka kivágásgyűjteményét dolgozta fel. Székelyföldön a leggyakrabban és a legrégebbi időktől ismert motívum a *tulipán*. Megtalálható tornácon, házhomlokzaton, kapun, kerítésen, csűrön, istállón, kúton. A legtöbbet Parajdon lehet látni. Mintegy 60 tulipán-, életfa-, életágmintát sikerült begyűjteni. A *Nap*, a másik gyakori motívum, hiszen a „magyar naptisztelő nép”. Már az ősmagyarok szokáskultúrájában jelen volt. A napábrázolás megtalálható a kötött kapukon, épületek homlokzatán, ablakkeretek gipszstukkóin. Láthatunk Nap ábrázolást az életfa csúcsán, Naprózsát a nagy

BORÍTÓ

kötöttkapu kicsi ablakain, de látni kettős-, hármas és négyes napábrázolást is. Népszerű a *lélekmadár* jelkép is. Jelen van a leveleskapun, a kicsi kötöttkapun, de a nagy kötött kapun is. A *kerítés és a kapu* jelképkészlete is nagyon változatos. A legrégebbi időktől használatosak voltak. Már az Édenkertnek is volt kerítése (innen űzték ki Ádámot és Évát). Az erdélyi

parasztkapuk elsődleges célja az állatok kirekesztése volt. Az emberek részére botlasztók, *átlépők* könnyítették meg a közlekedést. Később megjelentek a gyalogkapuk, szekerek részére a *lésza*, vagy a nagy kötött kapu. A székelykapu lehet faragott vagy festett. Három faragott sasra (*zábéra*) támaszkodik. Ma már hungarikum. Szászföldön és környékén dívik a falazott kapu, vakolatmintákkal. A kerítések deszkából (fekvő vagy függőleges), lécből készülnek. Mintázatuk sokféle. Sajnos vannak tájidegen, anyagszerűtlen kerítések is. A *tornácok*, mint épületrész viszonylag későn jelentek meg. Van hosszútornác, féltornác, kiugró tornác. Ezek mintázata is változatos. A kötetben találunk több (8) Borszákon gyűjtött tornácmintát. A két világháború között elkezdődött a tornácok beüvegezése, átalakítása (veranda). A *padlásablakok*, padlásszemek is fontos, funkcionális szerepet töltek be: szellőztetés, világítás. Ezek mintázata is sokféle.

A szerző szakíró, szakoktató. idegenvezető és programszervező, 42 évnyi kutató- és gyűjtőmunkája, amit kiegészített a kisebbik fia, aki számítógépteknikus és társszerzője ennek a monumentális műnek. Érdemes belelapozni, mert sok hasznos és értékes információval gazdagodhatunk.

FARKAS ALADÁR

GOMBÁK VILÁGA:

TAPLÓGOMBÁK: A TERMÉSZET SOKOLDALÚ CSODÁI

fotó: Kolozsi István

BÜKKFATAPLÓ (FOMES FOMENTARIUS)

A taplógombák ellentmondásos szereplői erdeinknek: egyszerre segítik és pusztítják a fákat. Ezek a fán élő gombák lebontják az elhalt faanyagot, elősegítik az erdők természetes körforgását, ám ha élő fákra telepednek, kíméletlenül pusztítják azokat. Két legismertebb képviselőjük, a **bükkfatapló** (*Fomes fomentarius*) és a **nyírfatapló** (*Fomitopsis betulina*) ősidők óta jelen vannak az ember életében. Mint nevük is mutatja az egyik elsősorban bükkfákon (sok található tehát Bükkhávason), a másik nyírfákon tenyészik.

A bükkfatapló a túlélés eszköztárához tartozott: őseink tűzcsiholásra használták,

(folytatás az 7. oldalon)

(folytatás a 6. oldalról)

hamar begyúlt és szívós, szálas szerkezete miatt hosszú időn át képes parázslani. Füstjét a méhészek kaptarak füstölésére használják a mai napig; nyugtatja a méheket, illetve méhatka-ölő hatása is van. Az apacs indiánok hite szerint a füstje a rossz szellemeket is elűzte. Emellett praktikus vérzéscsillapítónak is alkalmazták, így mindig érdemes volt egy darabot kéznél tartani.

A nyírfatapló sem marad el a бүк-

fatapló mögött, fiatal korában ínség idején élelmiszerként is fogyasztották, illetve különböző gyógyászati felhasználása is ismeretes.

Jelentőségüket jól mutatja, hogy Ötzi, az 5000 éves jégember holmijai között mindkét taplógombát megtalálták: az akkori kor öngyújtóját és elsősegély-csomagját.

Igazi hungarikumnak számít a taplók dísz tárgyaknak való feldolgozása. Nyersanyagként szolgálnak a korondi népi mes-

terek, a "toplászok" számára: sapkát, zacs-
kókat, szivartárcákat, szemüvegtörlőt és sok más alkotnak belőle.

A taplógombok a természet sokoldalú lakói. Míg az ember számára hasznos segítők, addig a fák számára ellenségek. Ugyanakkor, mivel elsősorban a gyenge és öreg fákat támadják meg, fontos szerepük van az ökoszisztémában: elősegítve a korhadást teret biztosítanak az új életnek.

FAZAKAS LAJOS

MESÉLŐ MÚLT

1883 aug. 11 nagy napja volt fürdőnek, valóságos esemény, melyhez hasonló más fürdőkön csak ritkán fordulhat elő. Br. Splényiné Blaha Lujza fellépéséről van szó. A nagy művésznő már a tavaly az alsó-borszéki községi iskola javára „Blaha Lujza” címen egy alapítványt tett, szegény sorsú gyermekek felségelésére. A magas közoktatási kormányhoz, Torda-Aranyos megye tanfelügyelője által felterjesztett alapító levelében ígéretet tett, hogy azon iskolai alapot évről-évre gyarapítani fogja. Szavát a művésznő beváltotta. A művésznő Moldován Gergely királyi tanfelügyelőt felhívta, hogy azon alap javára, a művésznő közreműködésével, hangversenyt rendezzen. A hangverseny a tegnapi napon tölt le a bálteremben, a legfényesebb sikerrel. A legdíszesebb közönség foglalta el a helyeket; vidékről csak úgy tódult a nép, hallgatandó a vadregényes fenyvesek hazájában a nagy művésznőt. Délután öt órakor kezdődött az ünnepély a cigányzenekar nyitányával. A nyitány végső akkordjai elhangzása után, rendező tanfelügyelő kivezette Urmánczy Ilona kisasszonyt, a topiczai Urmánczy-család egy szép és kedves virágát. A műkedvelőnő fekete latin csipkével díszített ruhába volt a tűzve; fodros hajfűrtjeiben fehér élővirág ékkel úgy nézett ki, mint egy bájos ideál. A kisasszonyt a rendezőség egy ízléses virág bokrétaival tisztelte meg, s mikor megszűnt a közönség lelkes tapsa, eljátszotta zongorán Ascher J. „Fanfare militaire” című művét, szabatosan, művészi felfogással és korrekt könnyedséggel. A közönség zajosan megtapsolta a mű-

Blaha Lujza és Sárika

BLAHA LUJZA 1899

kedvelő kisasszonyt. Utána következett Moldován Gergely tanfelügyelő felolvasása a „Melegről”, a szeretet, a féltékenység, a könnyörület melegéről. Harmadik volt Br. Splényiné Blaha Lujza. Mikor a nagy művésznőt Moldován Gergely királyi tanfelügyelő kivezette, frenetikus tapsban tört ki a közönség, mely csak percek múlva szűnt meg. Olyan szeretettel és lelkesedéssel fogadtatott, mint amilyent a művésznő valóban meg is érdemelt. A bárónő crème színű brokát köntöst viselt, briliáns melltűvel, fején a fenyőlevelek a legművészebb ízlést árulták el; a művésznő

szép volt, mint egy tündér, mely ígéz, elbájol, megbűvöl. Amikor vége volt a tapsnak, s mikor vette volna a rendezőség, Bornemissza András, Lázár Gerő (Brassóból), úgy egy tisztelő társaság szép és értékes bokrétaival és koszorúival, elénekelt a „Kék nefelejts”, „Túl a Tisztán”, „Nem igaz, hogy a leány...” című dalokat zenekar kísérete mellett. A hatást, melyet a művésznő elért, leírni nem lehet; a tapsok megújultak s a művésznő kénytelen volt aztán elénekeln: „Azt mondta mindig az anyám” s „Hallja-e szép vidám” című dalokat. E dalok eléneklése után a művésznőt a közönség hatszor hívta ki. A negyedik darab egy hárfa-játék volt. Blancfort Matilda román prefect (főispán) kék szemű bájos leányát Sándor Kálmán vezette ki. A kisasszony világoskék brokát ruhában jelent meg, a közönség zajos tapsai között; több koszorút kapott. Aztán elővette értékes (1400 forintos) hárfáját, és játszott rajta a román ábrándokat, szépen, művészi felfogással. A hallgatóság tapsolt s újrázott, amikor a kisasszony magyar népdalt játszott, leírhatatlan lelkesedést keltett. Következett Dezső Gyula hegedűjátéka, zongorán Urmánczy Ilona kisasszony által kísérve. Népdalokat adtak elő. Az érzéssel eljátszott dalok, a művészi zongora- és hegedűjáték elragadta a közönséget, úgy, hogy kénytelenek voltak az „újrázás”-nak engedve, még két darabot eljátszani. Br. Splényiné volt az utolsó szó. Mikor megjelent Urmánczy János karján, a közönség ismét zajos tapsban tört ki; egy gyönyörű virágkosarat kapott Huszár Ilona

(folytatás a 8. oldalon)

(folytatás a 7. oldalról)

baronesstól. Mikor aztán csend lett, elénekelt: „Vékony héja van a”, „Kék virágot...” és a „Buta földön...” kezdetű népdalokat. Nem dicsérjük, felette áll minden dicséreten. Kétszer kellett megújítani a dalokat s a folytonos kihívásoknak csak akkor lett vége, mikor a cigányzenekar rágyújtott az indulóra. A koncert kitűnően sikerült. Jövedelméről még nem írhatok, annyit csupán, hogy a terem zsúfolásig telt meg. Tavaly a művész nő dalai közvetlen benyomása alatt, mindenki dúdolta: „De fái”, az idén pedig mindenki énekli: „Kiugrik az ici-pici nyúl... az utcán, szobában, sétányon, fürdőben csak ez járta. Br. Splényiné Blaha Lujza asszony a szenvedő emberiség legmélyebb háláját biztosította magának azon iskolai alap megteremtése által. Valóságos szeretettel csüng azon alkotásán, s lelke örvend, hogy néhány szegény tanuló időről alapítványa által felsegélyezhet. Legyen érte áldva a halhatatlan művész nő. A

hangverseny után a művész nő férje, az Urmánczy család s a rendezők társaságában vacsorázott a Mélik hotelben, honnan fél 9 órakor a már megkezdett táncmulatságba mentünk. A terem zsúfolt volt, s ez az időtöltést részben megakadályozta. A tánc reggeli 3 óráig tartott. Ma délelőtt a művész nő fényképész előtt állott egy társasággal. A grupban helyet foglalt a művész nő férje, özv. Urmánczy Jánosné, Urmánczy Ilonka, Irma, Lenke, Jankó, Jenő, erős Bandi; továbbá szerencsések voltak a csoportban részt venni Fehér Dávid, Léderer Gusztáv, Sándor Kálmán, Vulkán J., Dájbukát János, Gubody Gyula, Moldován Gergely és fia István. A kép eléggé sikerült és így azok, akik őt annyira szerették, egy kedves emléket vihettek haza családi tűzhelyeikhez.

MAGYAR POLGÁR, Tizenhetedik évfolyam 188. szám.
Kolozsvár, 1883. péntek, augusztus 17.

KÖZREADJA: PETHŐ CSONGOR

EIGEL KITTY PATRÍCIA

Eigel Kitty Patrícia 11 éves kislány. Egész pici korában autizmussal, súlyos szellemi- és nyelvi retardációval diagnosztizálták. Fejlődéséhez olyan terápiákra van szüksége továbbra is, amelyek városunkban elérhetetlenek.

A szakemberek munkáját az állam nem támogatja, ehhez képest a család, csekély anyagi lehetőségeihez mérten mindent megtesz an-

nak érdekében, hogy gyerekük beilleszkedjen a társadalomba.

2023-ban sikerült létrehozni egy egyesületet, ASOCIATIA IMPREUNA PENTRU KITTY (EGYÜTT KITTYÉRT EGYESÜLET), amelynek célja, hogy autizmussal élő személyek, családjaik, hozzátartozóik részére segítséget nyújtson. Az Alapítvány elsősorban Kitty szükségleteire fekteti a hangsúlyt.

Kérjük, támogassa az Alapítványt adója 3,5%-val. Az ehhez szükséges formanyomtatvány megtalálható a Turisztikai Irodában, valamint a Polgármesteri Hivatal kasszájánál is.

Az űrlap leadási határideje: 2025. május 26.

Ugyanakkor a Pénzügyi Adótörvény (Codul Fiscal) szerint a cégek, vállalatok is az állam felé fizetendő jövedelem vagy profitadjuk 20 százalékat felajánlhatják egy szociális ügy támogatására. Ez a támogatás letudható az adóból, és nem jár semmilyen egyéb költséggel a cégek számára.

Hálásan köszönjük, ha támogatják ügyünket!

Az alapítvány adatai:

ASOCIATIA IMPREUNA PENTRU KITTY

Hévízi út, 46 sz., Borszék, Hargita megye

Adószám: 47684827

Számlaszám: **RO27RNCB0157174741240001**

– BCR BORSEC

SAKK VODA COSTELLE

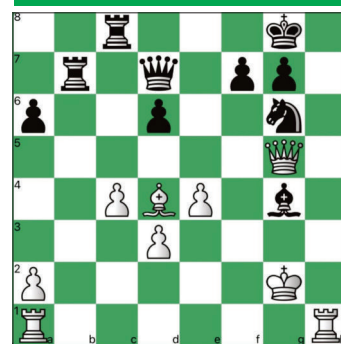

DIAGRAMM A 2024. DECEMBERI SZÁMBÓL

A decemberi számban megjelent feladvány megoldása:

1Bh8+!!-Kxh8

2Vh6+-Kg8

3Vxg7#

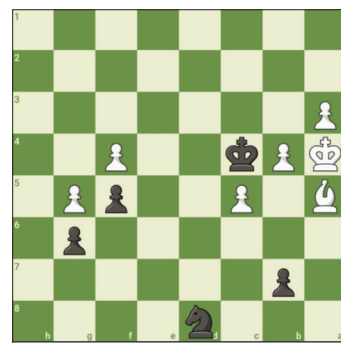
Megoldás: Fazakas Csaba

Új feladvány!

A mellékelt ábrán egy sakk diagrammát mutatunk be. A sakk kedvelőit arra kérjük, hogy oldják meg a feladatot, majd a megoldást küldjék el a turism.borsec@gmail.com e-mail címre.

A megoldást a következő számban közöljük.

*Bástya=B / Huszár=H / Futó=F / Vezér=V / Király=K. A gyalogot nem jelöljük, csak a mezőt ahová lépnek.

ÚJ DIAGRAMM:

A FEKETE LÉR, MATT 3 LÉPÉSBŐL.

SZELEKTÍV HULLADÉKGYŰJTÉS KAPURÓL KAPURA:

2025. FEBRUÁR 17. HÉTFŐ

2025. MÁRCIUS 17. HÉTFŐ

BORSZÉK VÁROS POLGÁRMESTERI HIVATALA - ISSN 1224 - 1709

Felélős szerkesztő: Móga Renáta

Szerkesztőség: Ballai Erzsébet, Elekes Szabolcs, Farkas Aladár, Fazakas Emese, Ferency József, Kolbert Tünde, Kovács Júlia, Pethő Csongor, Rédei Botond

Számitógépes szerkesztés: Móga Attila / Nyomda: F&F INTERNATIONAL - Gyergyószentmiklós

A cikkek tartalmáért az aláíró személy a felelős.